

ZASADY OPODATKOWANIA FINANSOWANIA SPOŁECZNOŚCIOWEGO

Adam Bartosiewicz

ZASADY OPODATKOWANIA FINANSOWANIA SPOŁECZNOŚCIOWEGO

Adam Bartosiewicz

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 lutego 2019 r.

Recenzenci

Prof. dr hab. Bogumił Brzeziński

Dr hab. Paweł Borszowski, prof. UWr

Wydawca

Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący

Małgorzata Jarecka

Opracowanie redakcyjne

Katarzyna Rybczyńska

Łamanie

Wolters Kluwer Polska

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przystępujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8160-284-6

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Od Autora.....	17
Wstęp.....	19
Rozdział I	
Próba zdefiniowania finansowania społecznościowego oraz historia jego rozwoju.....	25
1. Definicja finansowania społecznościowego.....	25
1.1. Kwestia nazwania zjawiska	25
1.2. W poszukiwaniu definicji	27
1.3. Cechy finansowania społecznościowego.....	32
2. Historia finansowania społecznościowego	34
2.1. Era preinternetowa	34
2.2. Pojawienie się internetu jako czynnik narodzin finansowania społecznościowego.....	35
2.3. Historia finansowania społecznościowego w Polsce....	38
3. Rodzaje (odmiany) finansowania społecznościowego	40
3.1. Różne sposoby klasyfikacji finansowania społecznościowego	40
3.2. Finansowanie społecznościowe <i>sensu stricto</i> oraz finansowanie społecznościowe <i>sensu largo</i>	41
3.3. Sposoby finansowania społecznościowego w ramach crowdfundingu <i>sensu largo</i>	42
3.3.1. Model donacyjny.....	42
3.3.2. Model nagrodowy.....	44

3.3.3. Pożyczki społecznościowe	47
4. Odmiany finansowania społecznościowego <i>sensu stricto</i>	49
4.1. Podstawowe rodzaje finansowania społecznościowego	49
4.2. Model przedsprzedażowy	50
4.3. Model dłużny	51
4.4. Model udziałowy	53
4.5. Inne modele	55
4.6. Modele mieszane	57

Rozdział II

Stan prawny w wybranych państwach unijnych	59
1. Uwagi wstępne	59
2. Stan prawny w wybranych państwach unijnych.....	61
2.1. Słowacja.....	61
2.2. Czechy.....	63
2.3. Francja.....	65
2.4. Włochy.....	68
2.5. Estonia.....	70
2.6. Węgry	72
2.7. Hiszpania.....	74
2.8. Szwecja	76
2.9. Holandia	78
2.10. Wielka Brytania	81
2.11. Niemcy.....	84
3. Stan prawny obowiązujący w państwach innych niż unijne.....	86
3.1. Stany Zjednoczone	86
3.2. Izrael.....	89
3.3. Szwajcaria	91
4. Stan prawny dotyczący finansowania społecznościowego w Polsce.....	93
5. Propozycje Komisji Europejskiej dotyczące regulacji prawnej w zakresie finansowania społecznościowego typu dłużnego oraz udziałowego	102

Rozdział III**Skutki w obszarze prawa podatkowego finansowania**

społecznościowego typu donacyjnego	111
1. Uwagi wstępne	111
2. Stosunki prawne w ramach finansowania społecznościowego typu donacyjnego	112
2.1. Stosunki między wspierającym a obdarowanym	112
2.2. Stosunki między obdarowanym (poszukującym finansowania) a portalem finansowania społecznościowego	117
2.3. Stosunki między wspierającymi a portalem finansowania społecznościowego	120
3. Skutki w obszarze prawa podatkowego finansowania społecznościowego typu donacyjnego	122
3.1. Skutki u obdarowanego	122
3.1.1. Podatek od otrzymywanego przysporzenia majątkowego	122
3.1.2. Podatki inne niż dochodowe	140
3.2. Skutki u finansującego (darczyńcy)	144
3.2.1. Podatki dochodowe	144
3.2.2. Podatki inne niż dochodowe	151
3.3. Skutki u podmiotu prowadzącego portal finansowania społecznościowego	152
3.3.1. Podatki dochodowe	152
3.3.2. Podatek od towarów i usług	156
4. Wnioski	166

Rozdział IV**Skutki w obszarze prawa podatkowego finansowania**

społecznościowego typu nagrodowego	169
1. Uwagi wstępne	169
2. Stosunki prawne powstające pomiędzy poszczególnymi podmiotami zaangażowanymi w finansowanie społecznościowe typu nagrodowego	170
2.1. Stosunki między wspierającymi a poszukującymi finansowania	170

2.2. Rodzaje nagród jako czynnik wpływający na treść stosunków prawnych pomiędzy podmiotami wspierającymi a podmiotami poszukującymi finansowania	180
2.3. Stosunki między wspierającymi a portalem.....	183
2.4. Stosunki między poszukującymi finansowania a portalem.....	184
3. Skutki w obszarze prawa podatkowego.....	186
3.1. Podmioty poszukujące finansowania.....	186
3.1.1. Podatki od przysporzeń majątkowych	186
3.1.2. Podatki o charakterze obrotowym.....	202
3.2. Skutki u podmiotów wspierających.....	223
3.2.1. Podatek dochodowy	223
3.2.2. Podatki o charakterze obrotowym (podatek od czynności cywilnoprawnych)	227
3.3. Skutki u podmiotu prowadzącego portal finansowania społecznościowego.....	230
3.3.1. Podatki dochodowe	230
3.3.2. Podatek od towarów i usług	232
4. Wnioski	240

Rozdział V

Skutki w obszarze prawa podatkowego finansowania społecznościowego typu przedsprzedażowego	243
1. Uwagi wstępne	243
2. Stosunki prawne w ramach finansowania społecznościowego typu przedsprzedażowego	245
2.1. Stosunki między finansującym a poszukującym finansowania	245
2.2. Stosunki między podmiotem poszukującym finansowania a portalem finansowania społecznościowego	251
2.3. Stosunki między wspierającym (finansującym) a portalem.....	254
3. Skutki w obszarze prawa podatkowego finansowania społecznościowego typu przedsprzedażowego	255
3.1. Skutki u podmiotu poszukującego finansowania	255

3.1.1. Podatek od otrzymywanego przysporzenia majątkowego	255
3.1.2. Podatki inne niż dochodowe.....	264
3.2. Skutki u podmiotu wspierającego.....	280
3.2.1. Podatki dochodowe	280
3.2.2. Podatek od towarów i usług	281
3.3. Skutki u podmiotu prowadzącego portal finansowania społecznościowego.....	282
3.3.1. Podatki dochodowe	282
3.3.2. Podatek od towarów i usług	285
4. Wnioski	292

Rozdział VI

Skutki w obszarze prawa podatkowego finansowania

społecznościowego typu dłużnego	295
1. Uwagi wstępne	295
2. Stosunki prawne w ramach finansowania społecznościowego typu dłużnego.....	296
2.1. Stosunki pomiędzy podmiotem udzielającym pożyczek a biorącym pożyczkę.....	296
2.2. Stosunki pomiędzy pożyczkobiorcą a portalem	305
2.3. Stosunki pomiędzy pożyczkodawcą a portalem	310
3. Skutki w obszarze prawa podatkowego finansowania społecznościowego typu dłużnego.....	311
3.1. Skutki po stronie podmiotu udzielającego pożyczki....	311
3.1.1. Podatki dochodowe	311
3.1.2. Podatki obrotowe	324
3.2. Skutki po stronie podmiotu otrzymującego pożyczkę	341
3.2.1. Skutki w podatku dochodowym	341
3.2.2. Podatki obrotowe	353
3.3. Skutki po stronie portalu finansowania społecznościowego	365
3.3.1. Podatki dochodowe	365
3.3.2. Podatek od towarów i usług	367
4. Wnioski	379

Rozdział VII**Skutki w obszarze prawa podatkowego finansowania**

społecznościowego typu udziałowego	383
1. Uwagi wstępne	383
2. Stosunki prawne powstające pomiędzy poszczególnymi podmiotami zaangażowanymi w finansowanie społecznościowe typu udziałowego	385
2.1. Stosunki między wspierającymi (inwestorami) a podmiotami poszukującymi finansowania	385
2.2. Stosunki między platformą finansowania społecznościowego a podmiotem poszukującym finansowania (emitentem)	392
2.3. Stosunki między platformą a inwestorami	396
3. Skutki w obszarze prawa podatkowego	399
3.1. Podmioty poszukujące finansowania	399
3.1.1. Podatek dochodowy	399
3.1.2. Podatki pośrednie	404
3.2. Podmioty finansujące (inwestorzy)	415
3.2.1. Podatek dochodowy	415
3.2.2. Podatki obrotowe	420
3.2.3. Podatek od czynności cywilnoprawnych	421
3.3. Portale finansowania społecznościowego	424
3.3.1. Podatek dochodowy	424
3.3.2. Podatki obrotowe	428
3.3.3. Podatek od czynności cywilnoprawnych	437
4. Wnioski	438
Wnioski końcowe	441
Bibliografia	453
Orzeczenia sądowe	467

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- dyrektywa 2006/112/WE, dyrektywa VAT – dyrektywa Rady 2006/112/WE z 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.Urz. WE L 347, s. 1 ze zm.)
- dyrektywa MiFID II – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z 15.05.2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniająca dyrektywę 2002/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE (Dz.Urz. UE L 173, s. 349)
- dyrektywa w sprawie usług płatniczych – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z 25.11.2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE (Dz.Urz. UE L 337, s. 35)
- dyrektywa w sprawie ZAFI – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/61/UE z 8.06.2011 r. w sprawie zarządzających alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi i zmiany dyrektyw 2003/41/WE i 2009/65/WE oraz rozporządzeń (WE) nr 1060/2009 i (UE) nr 1095/2010 (Dz.U. UE L 174, s. 1)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1025 ze zm.)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1360 ze zm.)
- k.s.h. – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1577 ze zm.)
- o.p. – ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2018 r. poz. 800 ze zm.)

-
- u.d.p.p.w. – ustawa z 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2018 r. poz. 450 ze zm.)
- u.o.i.f. – ustawa z 29.07.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2018 r. poz. 2286)
- u.o.p. – ustawa z 29.07.2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 512 ze zm.)
- u.p.c.c. – ustawa z 9.09.2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1150 ze zm.)
- u.p.d.o.f. – ustawa z 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1509 ze zm.)
- u.p.d.o.p. – ustawa z 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1036 ze zm.)
- u.p.s.d. – ustawa z 28.07.1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz.U. z 2018 r. poz. 644 ze zm.)
- u.p.t.u. – ustawa z 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2018 r. poz. 2174 ze zm.)
- u.z.p.d.f. – ustawa z 20.11.1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. z 2019 r. poz. 43)
- umowa z Białorusią – Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białoruś w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku, sporządzona w Mińsku dnia 18.11.1992 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 120, poz. 534)
- umowa z Chile – Konwencja podpisana w Santiago de Chile dnia 10.03.2000 r. między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Chile w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i od majątku (Dz.U. z 2004 r. Nr 193, poz. 1976)
- umowa z Danią – Konwencja między Rzeczpospolitą Polską a Królestwem Danii w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku, sporządzona w Warszawie dnia 6.12.2001 r. (Dz.U. z 2003 r. Nr 43, poz. 368 ze zm.)

- umowa z Francją – Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Republiki Francuskiej w sprawie zapobieżenia podwójnemu opodatkowaniu w zakresie podatków od dochodu i majątku (Dz.U. z 1977 r. Nr 1, poz. 5)
- umowa z Grecją – Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Republiki Greckiej w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku, sporządzona w Atenach dnia 20.11.1987 r. (Dz.U. z 1991 r. Nr 120, poz. 524)
- umowa z Gruzją – Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Gruzji w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i od majątku, podpisana w Warszawie dnia 5.11.1999 r. (Dz.U. z 2006 r. Nr 248, poz. 1820)
- umowa z Hiszpanią – Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Hiszpanii o unikaniu podwójnego opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku, podpisana w Madrycie dnia 15.11.1979 r. (Dz.U. z 1982 r. Nr 17, poz. 127)
- umowa z Królestwem Niderlandów – Konwencja podpisana w Warszawie dnia 13.02.2002 r. między Rzeczpospolitą Polską a Królestwem Niderlandów w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu (Dz.U. z 2003 r. Nr 216, poz. 2120)
- umowa z Republiką Federalną Niemiec – Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i od majątku, podpisana w Berlinie dnia 14.05.2003 r. (Dz.U. z 2005 r. Nr 12, poz. 90)
- umowa z Tunezją – Konwencja między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Tunezyjskiej w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatków od dochodu, sporządzona w Tunisie dnia 29.03.1993 r. (Dz.U. z 1994 r. Nr 78, poz. 357)

- umowa ze Szwecją – Konwencja między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Królestwa Szwecji w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu, podpisana w Sztokholmie dnia 19.11.2004 r. (Dz.U. z 2006 r. Nr 26, poz. 193)

Czasopisma i publikatory

- Dor. Pod. – Doradztwo Podatkowe
 GSP – Gdańskie Studia Prawnicze
 GSP-Prz. Orz. – Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa
 Mon. Pod. – Monitor Podatkowy
 Mon. Praw. – Monitor Prawniczy
 ONSA – Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
 OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
 OSP – Orzecznictwo Sądów Polskich
 PiP – Państwo i Prawo
 POP – Przegląd Orzecznictwa Podatkowego
 PPH – Przegląd Prawa Handlowego
 Pr. i Pod. – Prawo i Podatki
 Pr. Sp. – Prawo Spółek
 Prok. i Pr. – Prokuratura i Prawo
 Prz. Pod. – Przegląd Podatkowy
 SFS – Svensk Författningssamling (Szwedzki Dziennik Ustaw)

Inne

- AFM – De Autoriteit Financiële Markten
 BaFin – Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht
 CEIDG – Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
 EURADA – European Association of Development Agencies
 NSA – Naczelny Sąd Administracyjny
 PKD – Polska Klasyfikacja Działalności
 PKWiU – Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług
 SN – Sąd Najwyższy

TSUE	- Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
WSA	- wojewódzki sąd administracyjny

*Źródłem pism organów podatkowych jest System Informacji Podatkowej,
<http://sip.mf.gov.pl/>.*

OD AUTORA

Chociaż monografia niniejsza jest oczywiście wynikiem indywidualnego wysiłku autora, powstała także dzięki wsparciu – *nomen omen* – społeczności. Społeczności skali mikro. Za to wsparcie autor pragnie złożyć podziękowania. Córkom – za nieustającą inspirację. Żonie – za nieskończoną cierpliwość.

Podziękowania należą się także recenzentom: Panu Profesorowi Bogumiłowi Brzezińskiemu oraz Panu Profesorowi Pawłowi Borszowskiemu. Ich trafne uwagi przyczyniły się do ostatecznego kształtu tej pracy.

WSTĘP

Finansowanie społecznościowe jest nowym zjawiskiem, które pojawiło się w rzeczywistości społeczno-gospodarczej wraz z rozwojem sieci Internet. Jego charakterystyka, polegająca na zbieraniu w różny sposób środków finansowych, z pominięciem tradycyjnego sektora finansowego, od potencjalnie nieograniczonej grupy osób, z których każda z założenia przekazywać będzie jedynie małą część zbieranej kwoty, sprawia, że jego funkcjonowanie w zasadzie nie było możliwe (a na pewno nie w takiej skali) przed pojawieniem się i upowszechnieniem internetu.

Zjawisko powyższe nie dość, że nowe, to wciąż jeszcze znajduje się z fazy burzliwego wzrostu. Powstają coraz to nowe sposoby i modele zbierania środków finansowych w sposób społecznościowy. Wywołuje to istotny problem z nazwaniem tego rodzaju zdarzeń, nie mówiąc o próbie ich zdefiniowania. Jakakolwiek definicja może okazać się – wkrótce po jej stworzeniu – nieaktualna z uwagi na pojawienie się nowej, odmiennej od dotychczasowych, odmiany finansowania społecznościowego, która do stworzonej wcześniej definicji nie bardzo będzie przystawać.

Powoduje to, że samo zjawisko jako takie wydaje się słabo opisane, zwłaszcza w polskiej literaturze. Mowa przy tym nie tylko o literaturze prawniczej, ale nawet ekonomicznej czy socjologicznej¹. Pojawiające

¹ Można wskazać na następujące pozycje typu monograficznego: P. Belleflamme, N. Omrani, M. Peitz, *The Economics of Crowdfunding Platforms*, Louvain-la-Neuve 2015; A. Brunello, *Crowdfunding. Podręcznik*, Warszawa 2016; K. De Buysere, O. Gajda, R. Kleverlaan, D. Marom, *A Framework for European Crowdfunding*, Brussels 2012; D. Dziuba, *Ekonomika crowdfundingu. Zarys problematyki badawczej*, Warszawa 2015; A. Janus, *Idea crowdfundingu i kierunki jego rozwoju*, „Zeszyty Naukowe Instytutu Polskiej

się publikacje podlegają ponadto procesowi dezaktualizacji, w związku z faktem stałego rozwoju zjawiska finansowania społecznościowego.

Wydaje się, że za rozwojem tego zjawiska nie nadąża prawo. Jest to zresztą chyba naturalna konsekwencja rytmu życia społecznego i reguł stanowienia prawa w demokratycznym państwie prawnym. Prawo, z uwagi na reguły proceduralne dotyczące jego stanowienia, nie ma szans reagować wystarczająco szybko na nowe zjawiska ekonomiczno-społeczne. Ich pojawienie się bowiem – czy też uzmysłowienie sobie przez osoby odpowiedzialne za przygotowanie prawa ich istnienia – będzie stanowić dopiero punkt wyjścia w długim zazwyczaj procesie stanowienia przepisów prawnych.

W każdym razie skutkiem powyższego jest brak regulacji prawnych w Polsce dotyczących finansowania społecznościowego. Funkcjonuje ono, adaptując pewne konstrukcje i regulacje prawne, które umożliwiają (niekiedy w sposób nie do końca „kanoniczny”) prowadzenie kampanii finansowania społecznościowego w różnych jego odmianach.

Gospodarki Technologii i Społeczeństwa im. prof. Edwarda Taylora. *Przedsiębiorczość i Prawo* 2017/1, s. 107; K. Król, *Crowdfunding. Od pomysłu do biznesu, dzięki społeczności*, Warszawa 2013; M. Malinowski, M. Gielzak, *Crowdfunding. Zrealizuj swój pomysł ze wsparciem cyfrowego tłumu*, Gliwice 2015; oraz opracowania o charakterze artykułowym: J. Adamska-Mieroszevska, U. Mrzygłód, *Wykorzystanie finansowania społecznościowego w Polsce w latach 2011–2014*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2014/67; R. Bouncken, M. Komorek, S. Kraus, *Crowdfunding: The Current State of Research*, „International Journal of Economics and Business Research” 2015/14(3); M. Frańczuk, *Crowdfunding – finansowanie społecznościowe. Zarys instytucji w świetle polskich regulacji prawnych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie” 2014/6(930); Ł. Kalinowski, „Crowdfunding” – *nowy element tworzącej się gospodarki społecznościowej. Wyzwania prawne*, „Rynek – Społeczeństwo – Kultura” 2015/3(15); D. Kordela, *Crowdfunding w Polsce – koncepcja finansowania społecznościowego* [w:] *Rachunkowość na rzecz zrównoważonego rozwoju. Gospodarka – etyka – środowisko*, red. D. Dziawgo, Wrocław 2016; E. Mollick, *The dynamics of crowdfunding: An exploratory study*, „Journal of Business Venturing” 2014/1; J. Pieniążek, *Finansowanie społecznościowe a nowe trendy w zachowaniach konsumenckich*, „Marketing Instytucji Naukowych i Badawczych” 2014/2(12); A. Schwienbacher, B. Larralde, *Crowdfunding of Small Entrepreneurial ventures*, „SSRN Electronic Journal” 2010; M. Ziobrowska, *Crowdfunding jako nowoczesna forma wsparcia przedsięwzięć społecznych, kulturowych i biznesowych*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2016/3(81).

Można stwierdzić, że skoro nieodzowną cechą finansowania społecznościowego – w każdej jego odmianie – jest przepływ środków finansowych, to zjawisko to powinno wywoływać określone skutki podatkowe. Prawo podatkowe zajmuje się bowiem konsekwencjami stosunków społecznych łączących się z przesunięciami środków pieniężnych między jednostkami (podmiotami prawa). Jak bowiem wskazuje się w literaturze przedmiotu, stosunki społeczne regulowane normami prawa podatkowego powstają, istnieją lub też wygasają na tle przesuwania środków pieniężnych od podmiotu, który je uzyskał w związku z prowadzoną przez siebie działalnością lub w inny sposób wszedł w ich posiadanie, na rzecz państwa (lub innego podmiotu publicznoprawnego)². W każdym razie dla zaistnienia „skutku podatkowego” konieczne jest co do zasady wcześniejsze zdarzenie mające związek z przesunięciem środków pieniężnych (ich wydatkowaniem, uzyskaniem itp.).

Postawienie takiej hipotezy wymaga jej zbadania. Należy zatem sprawdzić, czy istotnie zdarzenia mające miejsce w związku z prowadzeniem kampanii finansowania społecznościowego, których następstwem jest przesunięcie środków pieniężnych, wywołują skutki podatkowe, a jeśli tak – to jakie. Z uwagi na zakładaną heterogoniczność samego zjawiska (co będzie jedną z tez do dowiedzenia) założona praca badawcza będzie miała raczej charakter syntetyczny. Nie bez znaczenia dla takiego ujęcia jest również fakt, że będzie ona pierwszą pozycją w polskiej literaturze prawa podatkowego dotyczącą tej kwestii.

Dokonanie syntezy, o której mowa, wymaga jednak przede wszystkim podjęcia próby nazwania i zdefiniowania samego zjawiska finansowania społecznościowego. Należy także zaprezentować strony, uczestników tego zjawiska. To po ich stronie (jako potencjalnych podatników bądź innych podmiotów stosunku prawnopodatkowego) zachodzić mogą skutki w obszarze prawa podatkowego. Wypada wyjaśnić również na wstępie, dlaczego mowa jest tutaj o finansowaniu społecznościowym, a nie o crowdfundingu, które to określenie używane jest w Polsce być może nawet częściej niż nazwa „finansowanie społecznościowe”. W związku z założoną heterogonicznością zjawiska trzeba będzie również podjąć

² R. Mastalski, *Stosowanie prawa podatkowego*, Warszawa 2008, s. 15.

próbę dokonania typologii jego odmian. Powinien być to przy tym taki podział, który najpełniej będzie odpowiadał dalszym celom pracy, tj. syntetycznemu przedstawieniu możliwych skutków podatkowych finansowania społecznościowego. Te zamierzenia zostaną zrealizowane w rozdziale I pracy.

W kolejnym II rozdziale zostaną przedstawione podstawowe ramy prawne (trudno bowiem mówić o regulacjach prawnych, z powodów przytaczanych już na wstępie) funkcjonowania poszczególnych odmian finansowania społecznościowego. Zostaną one wskazane w ujęciu dotyczącym różnych (wybranych) państw obcych. W znacznej większości będą to państwa unijne, ale problem zostanie ukazany także na tle regulacji prawnych obowiązujących w wybranych państwach pozaunijnych, których powody wyboru zostaną przedstawione także w II rozdziale.

Także w ramach tego rozdziału zostaną ukazane podstawowe regulacje prawne, jakie mogą mieć zastosowanie *de lege lata* w Polsce w odniesieniu do funkcjonowania portali finansowania społecznościowego i względem samego procesu zbierania za ich pośrednictwem środków pieniężnych przy wykorzystaniu różnych rodzajów finansowania społecznościowego.

Na zakończenie tego rozdziału przedstawione zostaną planowane przez Unię Europejską regulacje prawne dotyczące działalności portali finansowania społecznościowego w rodzaju crowdfundingu dłużnego oraz udziałowego.

Te wszystkie informacje pozwolą na nakreślenie właściwego tła dla dalszych rozdziałów. W ramach następnych pięciu rozdziałów zostaną bowiem zbadane potencjalne skutki w obszarze prawa podatkowego kolejnych – wyróżnionych w rozdziale I – rodzajów finansowania społecznościowego. Będą one kolejno poświęcone skutkom podatkowym finansowania społecznościowego rodzaju:

- donacyjnego,
- nagrodowego,
- przedsprzedażowego,

- dłużnego,
- udziałowego.

W ramach możliwości, w każdym z tych rozdziałów zostanie zachowany taki sam układ analizy. Badane będą skutki w obszarze prawa podatkowego kolejno dla wszystkich podmiotów uczestniczących w finansowaniu społecznościowym, tj. dla podmiotu;

- wspierającego (przekazującego środki pieniężne),
- poszukującego finansowania (dążącego do zebrania środków pieniężnych),
- prowadzącego platformę finansowania społecznościowego.

Analiza ta w odpowiednich przypadkach będzie musiała uwzględniać również ewentualne zróżnicowanie statusu prawnego (osobowego) tych podmiotów, w szczególności to, czy podmioty te są osobami fizycznymi czy też jednostkami organizacyjnymi. Badania powyższe będą miały na celu ustalenie skutków podatkowych – odrębnie dla każdego z tych podmiotów – na gruncie podatków od przysporzeń majątkowych³ oraz na gruncie podatków obrotowych⁴.

Pracę zakończą wnioski końcowe będące podsumowaniem syntezy skutków podatkowych różnych rodzajów finansowania społecznościowego oraz zawierające, jeśli okażą się uzasadnione, wnioski *de lege ferenda*.

³ Tj. podatku dochodowego oraz podatku od spadków i darowizn. Autor zdaje sobie sprawę, że zaliczenie podatku od spadków i darowizn do kategorii podatków przychodowych może wywoływać wątpliwości. Stąd też jednak określenie: „podatek od przysporzeń majątkowych”. Zabieg taki był także konieczny z uwagi na konkurencyjność – w pewnym zakresie (akurat w tym przypadku istotnym) – podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku od spadków i darowizn. Bez jego dokonania nie byłoby możliwe zachowanie zwartego i powtarzalnego układu wszystkich owych pięciu rozdziałów.

⁴ W tym znaczeniu, co szczegółowo zostanie wyjaśnione w następnych rozdziałach, podatkiem obrotowym jest podatek od towarów i usług oraz podatek od czynności cywilnoprawnych. W tym przypadku zabieg ten również może być dyskusyjny, jednakże w ocenie autora – z uwagi na konkurencyjność w pewnym zakresie (także i tutaj: mogącym być istotnym) podatku od towarów i usług oraz podatku od czynności cywilnoprawnych – jest on także uzasadniony koniecznością zachowania zwartego i powtarzalnego układu treści rozdziałów III–VII.

Podkreślić przy tym należy, że w ramach niniejszej pracy skupiono się przede wszystkim na skutkach podatkowych różnych rodzajów finansowania społecznego. Nie przeprowadzono dokładnej analizy prawnej tego zjawiska (oczywiście starając się zidentyfikować stosunki prawne i faktyczne pomiędzy poszczególnymi uczestnikami kampanii finansowania społecznego w zakresie niezbędnym dla zbadania skutków podatkowych). Z tego też powodu nie pisano chociażby o negatywnych stronach tego zjawiska⁵, mimo że autor oczywiście ma świadomość ich występowania.

⁵ Takich jak chociażby możliwość prania z ten sposób tzw. brudnych pieniędzy, narażenie inwestorów na niebezpieczeństwo oszustwa dokonanego przez podmioty zbierające w ten sposób środki finansowe bądź na ryzyko związane z brakiem po ich stronie dostatecznej wiedzy „finansowej”.

Rozdział I

PRÓBA ZDEFINIOWANIA FINANSOWANIA SPOŁECZNOŚCIOWEGO ORAZ HISTORIA JEGO ROZWOJU

1. Definicja finansowania społecznościowego

1.1. Kwestia nazwania zjawiska

Zdefiniowanie finansowania społecznościowego jest źródłem wielu problemów. Można zresztą zauważyć, że sporne może pozostawać nawet samo nazwanie tego zjawiska. W globalnej sieci internetowej – a finansowanie społecznościowe jest immanentnie z nią związane – powszechnie używany jest termin „crowdfunding”. Jest to neologizm powstały po połączeniu angielskich słów *crowd* (tłum) oraz *funding* (finansowanie), co w skrócie można zdefiniować jako gromadzenie środków finansowych z (internetowego) „tłumu”¹. Pisze się także, mając na uwadze ową zbitkę słów, iż jest to pozyskiwane kapitału od społeczności (publiczności) na realizację jakiegoś przedsięwzięcia².

Uważa się, że po raz pierwszy tego terminu (tj. angielskiego słowa *crowdfunding*) użył w 2006 r. Michael Sullivan na forum bloga fundavlog,

¹ J.M. Ziobrowska, *Crowdfunding...*, s. 286.

² A. Boniewicz, *Crowdfunding jako źródło finansowania pomysłów w Polsce* [w:] *Tłum jako źródło wiedzy i kapitału*, red. F. Milewski, Warszawa 2015, s. 54.

pisząc m.in.: „gromadzenie środków finansowych z «tłumu» jest bazą, od której wszystko inne zależy i jest tworzone”³.

W niniejszej pracy w miarę możliwości konsekwentnie będzie używany polski zamiennik czy też odpowiednik tego angielskiego neologizmu, tj. finansowanie społecznościowe⁴. Używanie określenia „crowdfunding” będzie ograniczone do sytuacji, w których wymagać tego będą względy stylistyczne (chęć uniknięcia powtórzeń) bądź treść danego cytatu. Wydaje się bowiem, że określenie „finansowanie społecznościowe” to nazwa, która we właściwy sposób oddaje zakres i charakter tego zjawiska (chodzi wszak bowiem o pozyskiwanie środków finansowych od określonych społeczności). Zauważa się również, że zwykle w ramach finansowania społecznościowego fundusze pozyskiwane są od dużej liczby rozproszonych osób. Stąd też zasadne jest określanie tego zjawiska mianem finansowania „społecznościowego” (jeszcze bardziej znamienne jest to przy nazwie angielskiej, gdzie używa się pojęcia „tłumu” – ang. *crowd*)⁵.

Można się spotkać z poglądami, że zakres określenia „finansowanie społecznościowe” jest nieco szerszy niż znaczenie pojęcia crowdfundingu⁶. W definicji zawartej w komunikacie Komisji Europejskiej z 27.03.2014 r. *Uwolnienie potencjału finansowania społecznościowego w Unii Europejskiej*⁷ do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów termin „finansowanie społecznościowe” odnosi się do otwartego zaproszenia skierowanego do społeczeństwa, którego celem jest pozyskanie środków finansowych na realizację określonego projektu. Często takie zaproszenia są publi-

³ D.T. Dziuba, *Ekonomika...*, s. 9.

⁴ Wyrażenie „finansowanie społecznościowe” pierwszy raz pojawiło się na blogu crowdfunding.pl już w pierwszych miesiącach jego istnienia, chociaż pierwotnie pojawiło się jeszcze określenie „finanse społeczne 2.0”. Z pewnym ugruntowaniem tej nazwy można się spotkać od 2011 r.

⁵ M. Hollow, *Crowdfunding and civic society in Europe: a profitable partnership?*, „Open Citizenship” 2013/1, s. 69.

⁶ D. Kordela, *Crowdfunding...*, s. 146.

⁷ Zob. <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2014/PL/1-2014-172-PL-F1-1.Pdf> (dostęp: 20.08.2018 r.).

kowane i rozpowszechniane za pośrednictwem internetu i z pomocą mediów społecznościowych, są aktualne tylko w określonym przedziale czasowym. Środki finansowe są zwykle pozyskiwane od znacznej liczby uczestników w postaci stosunkowo niewielkich wkładów, ale istnieją wyjątki”, tzn. pośrednictwo internetu nie jest warunkiem *sine qua non*, by finansowanie nazwać społecznościowym.

Wydaje się jednak, że sytuacje, w których środki finansowe (o stosunkowo niewielkiej wartości) byłyby zbierane na określony cel od dużej liczby osób bez pośrednictwa internetu, są na tyle rzadkie⁸, iż można posługiwać się określeniem „finansowanie społecznościowe” jako synonimem „crowdfundingu”.

Należy w związku z tym opowiedzieć się zdecydowanie za używaniem polskiej nazwy w miejsce anglicyzmu, jakim jest określenie „crowdfunding”. Akurat zaś w tym przypadku polskie tłumaczenie – inaczej niż niekiedy to bywa z tłumaczeniami wyrażen obcojęzycznych – nie jest ani sztuczne, ani skomplikowane, ani trudne w stosowaniu.

1.2. W poszukiwaniu definicji

Wracając wszakże do problemu zdefiniowania samego zjawiska, trzeba powtórzyć, że jednolitej definicji tego zjawiska nie ma. Dotyczy to przy tym nie tylko samej definicji legalnej, ale w ogóle definicji jako takiej. Wpływają na to – jak się wydaje – co najmniej dwa czynniki.

Po pierwsze finansowanie społecznościowe nie jest jeszcze (zarówno w Polsce, jak i w większości państw europejskich) uregulowane prawnie. W związku z tym nie ma definicji legalnych. Można co prawda zauważyć, że pojawiają się pierwsze unijne inicjatywy zmierzające do uregulowania niektórych rodzajów finansowania społecznościowego. Wskazać tutaj należy na projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie europejskich dostawców usług w zakresie fi-

⁸ Zastrzec przy tym należy, że trzeba odróżniać kampanie finansowania społecznościowego od zbiórek publicznych, o czym będzie jeszcze mowa w następnym rozdziale.

BIBLIOTEKA PRZEGLĄDU PODATKOWEGO

Adam Bartosiewicz – doradca podatkowy, radca prawny; członek Państwowej Komisji Egzaminacyjnej ds. Doradztwa Podatkowego, doktor nauk prawnych specjalizujący się w prawie podatkowym; autor i współautor kilkuset publikacji z zakresu prawa podatkowego.

W książce, która jest pierwszym opracowaniem tematu podatkowych aspektów finansowania społecznego, omówiono poszczególne odmiany crowdfundingu (donacyjny, nagrodowy, przedsprzedażowy, dłużny i udziałowy) oraz praktykę ich funkcjonowania. Zaprezentowano uregulowania prawne odnoszące się do finansowania społecznego w Polsce oraz w wybranych państwach europejskich i pozaeuropejskich. Wskazano na skutki podatkowe w odniesieniu do wszystkich podmiotów uczestniczących w finansowaniu społecznym, zarówno w zakresie podatków dochodowych, jak i obrotowych.

Publikacja przeznaczona jest dla doradców podatkowych, adwokatów i radców prawnych. Zainteresuje przedsiębiorców i menedżerów firm będących tzw. start-upami, inkubatorami przedsiębiorczości, a także klastry zrzeszające innowacyjnych przedsiębiorców, które często poszukują finansowania poprzez crowdfunding.

„W pracy bardzo precyzyjnie i w pogłębiony merytorycznie sposób zaprezentowano rozmaite systemy organizacyjne finansowania społecznego, jak i konsekwencje podatkowe wiążące się z tymi systemami. Praca unikalna, pionierska, o dużych walorach praktycznych”.

Prof. dr hab. Bogumił Brzeziński

„Opracowanie to stanowi bardzo dobrze przedstawioną analizę skutków podatkowych finansowania społecznego w obszarze regulacji konkretnych ustaw podatkowych. (...) Atrakcyjność dla czytelnika została zapewniona poprzez umiejętne powiązanie zagadnień teoretycznych z wnikliwą analizą normatywną prawa podatkowego”.

Dr hab. Paweł Borszowski, prof. UW

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8160-284-6

WOLTERS KLUWER POLECA

**PRZEGLĄD
PODATKOWY**

CENA 129 ZŁ (W TYM 5% VAT)